

Pe urmele lui Mihai Codreanu...

Pe glob

Bătrânii spun că apa trece
Și spun că pietrele rămân;
Dar jocul altfel se petrece
Pe scoarța globului bătrân:

Că piatra, cât ar fi de tare,
Se macină și trece stând;
Iar peste trista măcinare
Doar apele rămân, curgând...

*Lumina ne-a fost dată
să vedem mai bine...
întunericul*

Mihai Codreanu

MIHAI CODREANU

(25 iulie 1876 - 23 octombrie 1957)

Itinerar biografic

Vremurile

amintesc curgerea

implacabilă a timpului...

(Mihai Codreanu)

Priviți-l când trece grăbit pe stradă, când se strecoară prin mulțime, când e între colegi și prieteni și veți ști că sufletul său de-a pururi însetat de poezie e subjugat unei alte vieți, cugetul său e într-o altă lume și că privirea sa pe care aproape a pierdut-o... zărește orizonturi, de un albastru senin, diafan, necunoscut nouă. Acesta e poetul Codreanu.¹

Poet, ziarist, om de teatru și profesor, **Mihai Codreanu** s-a născut la data de **25 iulie 1876** într-o vreme în care străzile Iașului păstrau, încă proaspete urmele lui Eminescu și ale lui Creangă, într-un mediu familial distins. Două portrete de epocă îi prezintă pe părinții sonetistului, **Constantin Codreanu** și **Natalia Mărzescu**, în costume de epocă de un mare rafinament. Acest mediu în care s-a format poetul este surprins într-un tablou în care bunica *foșnind mătăsurii moi de malacov/ Își flutură batista ei ușoară/ Și-n șold i-atârnă liliacul mov.*

În familia cu vechi tradiții de epocă se păstrau albume cu fotografii și poeziile unor personalități naționale și universale, se vorbea fluent franțuzește, se citeau cu respect scrierile marilor clasici, având un cult pentru poeziile eminesciene.

Tatăl, om de cultură, personaj sobru și distins în lumea ieșeană, prestigios profesor de latină la Liceul Național și judecător la Tribunal, *împărțea dreptatea la judecătoria și în clasă²*, cum va spune mai târziu poetul. La vârsta de 42 de ani, în 1877, îl răpune tuberculoza, o boală necruțătoare, copilul rămânând orfan la 1 an și jumătate, împreună cu o soră mai mare. Mama, descendentă a vechii familii moldovenești Mărzescu, devine, prin concurs, inspectoare la orfelinatul Institutului Gregorian, stăpânind reale calități pedagogice pe care le dovedește și în creșterea cu multă grijă a propriilor copii.

După studii particulare la institutul germanului Shenck, Mihai Codreanu este o perioadă elev la Institutele Unite, la Bacău, la gimnaziul *Alexandru cel Bun*, unde continuă învățarea limbii germane cu ursuzul Freihube. Liceanul, refractar disciplinei,

¹ C. Stăteanu, *Mihai Codreanu- Omul și poetul*, *Evenimentul*, seria a II-a, XIII, 235, 8 decembrie 1905, p. 2

² Mihai Codreanu, *Amintirile unui vechi profesor*, în *Teatrul*, II, 1 ianuarie 1957, p.32

Pe urmele lui Mihai Codreanu...

după absolvirea clasei I la Bacău, revine la Iași, la Liceul Național, avându-i ca profesori pe filologul junimist V. Burlă și pe renumitul naturalist V. Brândză.

În **1894**, elev al Liceul Modern din București, scoate în două numere revista litografiată *Intim*. Publică în 1891 în *Lumea ilustrată* **poeziile** *Sonet* și *Glossă* în stil eminescian. Încă de pe acum se poate vedea influența a două mari nume asupra creației sale literare, Eminescu și Baudelaire, care pot fi considerați mentorii spirituali ai poetului de mai târziu.

După absolvirea Bacalaureatului în **1896**, Codreanu se înscrie la Facultatea de Drept din Iași, frecventând în același timp ca audient cursurile Facultății de Filozofie. Ulterior, își va perfecționa cunoștințele din acest domeniu, participând la numeroase prelegeri atât în țară, cât și în străinătate. În anul 1899 studentul Mihai Codreanu trece examenul de licență în Drept cu teza *Puterea părintească în dreptul roman și român*, tipărită ulterior la tipografia *Dacia*. Între timp a absolvit Facultatea de Filosofie, urmând chiar și mai multe semestre la Medicină.

Interesul pentru artă îl determină să urmeze, de asemenea, secția de dramă a Conservatorului unde, sub îndrumarea profesorului Galino pregătește rolul lui Horațiu din *Fântâna Blanduziei*. Dornic de instruire și perfecționare, ia lecții la Paris de la marele actor și pedagog Sylvain, prin el cunoscând, așa cum va susține mai târziu într-un articol, *întreaga pleiadă de actori străluciți ai epocii*.³ Cert este că, deși pasionat de teatru, nu a reușit să devină actor, datorită cumplitelor sale timidități și a spaimei de înfrunța publicul, având o singură dată curaj să urce pe scenă: *discreția lui obișnuită l-a făcut să nu poată interpreta niciodată un rol, cu toate că poate l-a simțit și l-a trăit intens*.⁴

Totuși, s-a apropiat indirect de teatru, prin intermediul traducerilor, debutând cu drama în versuri ***Martira de Jean Richepin***, jucată la **22 octombrie 1901**, în distribuție fiind mari actori ai vremii: State Dragomir, Aglae Pruteanu și Vlad Cuzinski.

În anul **1901** vede lumina tiparului **primul său volum de poezii, *Diafane***, elogiat de presa vremii pentru acuratețea stilului și frumusețea clasică a versurilor. În **1903** la editura Progresul apare **cel de-al doilea volum: *Din când în când. Poezii***, cu care este remarcat, de asemenea, de critica vremii. În același an atrage atenția traducerea operei ***Prințesa îndepărtată de Edmond Rostand***, impunându-l nu numai ca un excelent cunoscător al limbii franceze ci, mai ales, ca mare meșter în arta versificației.

În **3 decembrie 1905** la Teatrul Național din Iași se prezintă cu mare succes această piesă în versiunea lui Codreanu. Pasionat de limba franceză, el a continuat activitatea de **traducător** și de promotor al acesteia.

³ Mihai Codreanu, art. cit., p.33

⁴ Valer Dornea, *Poetul Mihai Codreanu, Foi de album, Adevărul literar și artistic*, anul XIV, 782, 1 decembrie 1935

Pe urmele lui Mihai Codreanu...

A colaborat cu diverse publicații ale vremii, trimițând spre tipărire numeroase versuri, articole, traduceri și comentarii literare. Dintre numeroasele edituri cu care a colaborat, *Viața Românească* a fost cea care a publicat cel mai important volum al său, intitulat **Statui**. Cuprinzând un număr de 99 de sonete, acest volum l-a consacrat pe Codreanu drept **cel mai important sonetist român**. Activitatea sa literară a fost recunoscută la nivel național, fiind decorat cu medalia **Bene merenti pentru merite literare**, iar, mai târziu, veste numit **membru corespondent al Academiei Române**.

Cu puțin înainte de 30 de ani este lovit de o maladie incurabilă. Spre sfârșitul vieții s-a găsit în imposibilitatea de a-și mai scrie singur poeziile. Semnele bolii manifestate din tinerețe s-au accentuat până când, la bătrânețe, Codreanu și-a pierdut în totalitate vederea. Activitatea de creație a continuat însă, poemele fiindu-i așternute pe hârtie de prieteni apropiați, iar în ultima perioadă de secretara sa.

De altfel, în 1967, Constantin Ciopraga în *Portrete și Reflecții literare* explică preferința pentru sonet pornind de la acest amănunt de ordin biografic: *Preferința pentru sonet a fost determinată, desigur, și de această infirmitate tragică. Neputând scrie, versurile erau compuse din minte, apoi dictate. Conciziunea sonetului se dovedea potrivită pentru o asemenea elaborare dificilă*⁵.

Tot din motive de sănătate, Mihai Codreanu a renunțat la a profesa **avocatura** și s-a dedicat exclusiv activității literare și carierei didactice. După ce în tinerețe urmasse cursurile Conservatorului din Iași, în **1914** ajunge **profesor** în cadrul aceluiași Conservator de Muzică și Artă Românească, la Catedra de *Dicție, citire expresivă, critică, psihologie teatrală și comică*. În această calitate, i-a avut ca studenți pe viitorii mari actori ai scenei românești: Victor Ion Popa, Constantin Ramadan, Costache Antoniu, Ștefan Ciubotărașu, Aurel Ghițescu, Gh. Popovici, Any Braesky.

Impresiona profund prin personalitatea puternică, ținuta elegantă, rafinată, iar discipolilor le trezea o admirație mută doar prin simpla sa prezență: *Între zeeii noștri, Mihai Codreanu era cel dintâi... Înfățișarea lui ciudată, silueta aceea neagră și ținută într-o eleganță sobră, de nimic contrazisă, era o continuare, o realizare în fizic a sonetului său... clocot de patimă conștientă. Era armonie fără greș*.⁶

De asemenea, Mihai Codreanu s-a remarcat ca **director al Teatrului Național din Iași**, urmându-i în funcție bunului său prieten, **Mihail Sadoveanu**. În 1920 editura Viața Românească tipărește în traducerea lui Codreanu, piesa **Cyrano de Bergerac de Rostand**, jucată multă vreme cu mare succes la Teatrul Național ieșean. De altfel cronicile vremii vorbesc la superlativ de punerea în scenă a acestor desăvârșite traduceri, iar spectacolele sunt adevărate momente de înălțare sufletească.

O dată cu apariția unui alt volum de sonete – **Cântecul deșertăciunii** – activitatea lui Mihai Codreanu a fost recunoscută și pe plan internațional. Ministerul Instrucțiunii

⁵ C. Ciopraga, *Portrete și reflecții literare*, Editura pentru literatură, Iași, 1967, p.133

⁶ Victor Ion Popa, *Mihai Codreanu, profesorul meu...*, *Vremea*, XIII, 601, 18 mai 1941, p.9

Pe urmele lui Mihai Codreanu...

Publice din Franța l-a numit Cavaler al Academiei Franceze pentru implicarea sa în activitatea de promovare a culturii franceze. Mai târziu, tot în semn de recunoștință din partea Franței, a fost decorat și cu Ordinul Național al Legiunii de Onoare. În anul 1925, sonetistului i se atribuie Marele Premiu Național de poezie.

Cu al treilea volum de poezii, ***Turnul de fildeș***, apărut în **1929**, la Editura Cartea Românească, poetul își întregeste opera.

Publică sporadic la *Însemnări ieșene* și colaborează cu Mihail Sadoveanu la conducerea revistei, înlocuindu-l pe Topârceanu după trecerea acestuia în neființă.

La Editura Fundației Regale, în **1939**, își adună operele într-o ediție definitivă: ***Statui, sonete și evadări din sonet***, reținând din primele volume numai câteva pagini. După acest eveniment, Codreanu publică și colaborează rar la reviste.

Pentru merite deosebite în activitatea literară, poetul octogenar este decorat cu Ordinul muncii, clasa I, în 3 noiembrie **1956**, iar în anul următor Editura de stat pentru literatură și artă, publică un volum selectiv cu titlul ***Sonete***, însoțit de o postfață semnată Al. O. Teodoreanu.

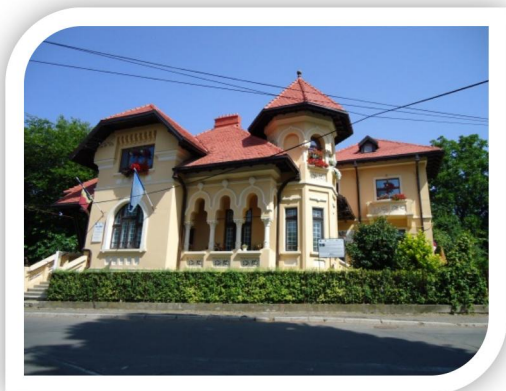
Izolat în turnul său de fildeș, în **Vila Sonet**, de pe strada Rece, octogenarul meditează la trecerea timpului: *Vremurile amintesc curgerea implacabilă a timpului...* . Poezia *Sonetul unui octogenar* e ca un fel de testament al celui care s-a luptat cu vicisitudinile vieții, comunicând starea de melancolie generată de evidența ireversibilității timpului și, implicit, de conștiința fragilității și efemerității omului.

Atunci când clepsidra timpului a făcut să se scurgă și ultimul fir de nisip, într-o zi de toamnă a anului **1957**, pe **23 octombrie**, în casa în care astăzi găzduiește muzeul care îi poartă numele, omul Mihai Codreanu, a plecat în eternitate, acolo unde îl așteptau Topârceanu, Ibrăileanu, Delavrancea, Anghel.

Pe urmele lui Mihai Codreanu...

Vila Sonet, mărturie a trecerii poetului prin viață

Casa în care a trăit și a creat o perioadă îndelungată scriitorul Mihai Codreanu reprezintă o adevărată bijuterie arhitecturală construită în stil neoclasic românesc. Supranumită Vila Sonet, a fost construită în anul 1934 pe un teren donat sonetistului de Primăria Municipiului Iași, în semn de recunoaștere a admirabilei sale activități. Aceasta va purta pentru totdeauna amprenta poetului, dar și a numeroaselor întâlniri literare

între personalități ale scrisului românesc, printre care Mihail Sadoveanu, George Topârceanu, Ionel Teodoreanu, Otilia Cazimir.

Muzeul, în organizarea sa actuală, numără 700 de obiecte (unele de patrimoniu) expuse și nu a cunoscut modificări și nici reparații capitale.

Biblioteca frapează prin dicționare și enciclopedii, ediții de lux ale unor mari poeți și filozofi, cărți rare, volume cu dedicații purtând nume sonore ale epocii. Casa este plină de obiecte care evocă o epocă: mobilier autentic din nuc auriu (sec. XIX – XX), obiecte de artă (pictură, sculptură), scoarțe și macaturi, icoane vechi, obiecte de vestimentație *retro*, fotografii, pipa poetului.

Sunt expuse, de asemenea, manuscrise, ediții prime ale poetului, scrisori, cărți traduse de M. Codreanu, precum și înaltele distincții primite de-a lungul vieții, cum ar fi *Ordinul Național al Legiunii de Onoare* din Franța, oferit pentru traducerea operei *Cyrano de Bergerac* de Edmond Rostand.

Masa de lucru a poetului

Pe urmele lui Mihai Codreanu...

Activitatea literară

Lirismul meu e stăpânit și rece...

- **Debutul literar (1891):**

Debutează în lumea literară în revista bucureșteană *Lumea ilustrată*, cu poeziile **Sonet** și **Glossă**.

- **Volumele publicate:**

- 1901 *Diafane*
- 1903 *Din când în când. Poezii*
- 1914 *Statui*
- 1921 *Cântecul deșertăciunii*
- 1929 *Turnul de fildeș*
- 1939 *Statui. Sonete și evadări din sonet*

Din dorința de a epata, la sfârșitul *Diafanelor* anunță pregătirea a șase volume originale cu titluri excentrice: *Scorpii, roman istoric* (două volume), *Fulgere*, poem în proză, *Filozofia nimicului*, studii filozofice.

Versurile de început ale poetului, cuprinse în volumele *Diafane* și *Din când în când*, poartă amprenta influențelor baudelaireiene și eminesciene, Codreanu abordând specii precum satira, elegia, glossa, meditația, oda și romanța. Cele 99 de sonete cuprinse în volumul *Statui* din 1914 i-au adus foarte multă notorietate, precum și premiul *Năsturel Herescu*. Alexandru Philippide declara în *Adevărul Literar și Artistic* din 1932 că: *Față de volumele anterioare, aceste statui sunt o adevărată revelație.*

- **Temele creației codresciene:**

Avându-i ca precursori pe Asachi, Văcărescu, Eliade, Eminescu, Macedonski, T. Demetrescu, D. Anghel, Mihai Codreanu a conferit noi straluciri sonetului românesc pe care l-a iubit, așa cum însuși mărturisește, *ca un fanatic*:

Sonet, eu te-am iubit ca un fanatic,

Dar n-am putut să-și dau un alt tribut

Decât doar stropi de gheață pe jărat. (Omagiu sterp)

Lirismul său se subordonează **perfectiunii și armoniei versului**: *Sonetul meu acesta e suspin/ Pornit din frământări de suflet crunte.*

Vibrantul cuvânt de la începutul creației sale devine tot mai rece, așa cum subliniază în vers definitoriu, adesea invocat de exegeți și cu care debutează sonetul *Poem liric*:

Pe urmele lui Mihai Codreanu...

Lirismul meu e stăpânit și rece.

Pentru Codreanu **poezia** înseamnă dorința de a zbura *spre neajunse palpitări de stele*, dar și un loc de refugiu sau chiar moarte:

Tu-mi ești deodată leagăn și sicriu (Poetul)

Efortul creator este surprins în evocarea imaginii lui Sisif, a mării care nu-și poate depăși țărmul, a omului captiv propriului destin. **Sonetul** e *piatra lui Sisif din vârful de munte/ Rostogolită veșnic spre declin. (Cântecul deșertăciunii)*

Cele două aspecte ale lirismului său, **căldura simțirii și răceala exprimării** sunt evidențiate în ultimul terțet din *Omagiu sterp*:

*Sonet, eu te-am iubit ca un fanatic,
Dar n-am putut să-ți dau un alt tribut
Decât doar stropi de gheață pe jăratic...*

Unele dintre sonete reprezintă **evocări ale unor tablouri istorice și mitologice**, așa cum sunt cele care fac parte din ciclul intitulat Iașul: *Piramida leilor, Statuia lui Alecsandri, Statuia lui Miron Costin, Iașul*. Alte poezii constituie **meditații pe marginea unor legende biblice**, ca în *Potopul, În Paradis, Turnul Babel, Meloterapie biblică, Adam și Eva*. În unele versuri se regăsesc **motive din mitologia greacă, egipteană și creștină**: *Spre Venus, Olimpul, Chronos, Amon, Poveste Veche*.

Numeroase sunt sonetele în care Codreanu filosofează și caută răspunsuri la marile întrebări asupra existenței. Nașterea înseamnă înscriere sub semnul trecerii timpului:

Și-n începutu-i zace, în sâmbure sfârșitul. (Enigma)

Moartea este impregnată în ființe și lucruri, uneori aflată într-o pură identitate cu ele. Este o moarte continuă, de fiecare zi și de fiecare clipă care provoacă spaimă, o moarte ce trăiește din noi, ea însăși nemuritoare:

*Și-mi fură somnul spaima de pământ...
Și mor mereu cu clipa care moare...
Afară-i toamnă, noapte, ploaie, vânt...*

(Nervi în noapte)

Timpul reprezintă o altă temă importantă a creației codresciene. El urmărește trecerea lumii în neant, o trecere perpetuă, urmărită cu un sentiment de resemnare dată de înțelepciunea vârstei. Dușmanul Timp se năpustește asupra tuturor lucrurilor, le înghite, iar moartea insultă totul ca în sonetul *Olimp*:

*Pe unde- a fost recoltă strălucită,
Azi crește buruiană neplivită! ...
... Și tot mai crunt se năpustește timpul...*

Pe urmele lui Mihai Codreanu...

O altă temă care apare în sonetele lui Codreanu este **iubirea**. În ceea ce privește iubirea față de Divinitate, omul învață că totul se sfârșește și se apropie de Dumnezeu, un exemplu elocvent fiind *Sonetul unui creștin*:

*Genunchii plec și fruntea mi-o înclin
Slăvind pe veci suprema Ta ființă.*

Sonetele dedicate eroticului sunt expresia unui sentimental. Câteva dintre ele sunt cântece „în care sentimentul de iubire este exprimat direct, cu efusiune, și pe care nu ne sfim să le socotim printre cele mai frumoase poezii de dragoste scrise în românește”⁷.

În volumele sale de debut, *Diafane și Din când în când. Poezii* (1901-1903), sonetele sale erotice (*Beția vechilor amănți, Tot una...*) au puternice influențe baudelairiene și eminesciene.

În volumul *Statui*, poeziei erotice îi este consacrat ciclul *Eternul cântec*. Primul vers prin care se definește lirismul său, *Lirismul meu e stăpânit și rece*, sugerează că sentimentul este subordonat rațiunii. Aceeași poezie surprinde tonul primelor sonete italiene de dragoste:

*Iar de-ați trecut... cu fruntea abătută
Într-un sonet umil ingenunchiază
Și urma voastră, doamnă, v-o sărută.*

Iubirea este identificată, fie cu o sărbătoare, cu o reînviere a sufletului (*Mi-aș pierde Paradisul*), fie cu o temniță din care poetul evadează sau chiar cu un drog care provoacă vulnerabilitate, în ciuda încercării sale de a se izola.

În ultimul volum lipsesc poeziile cu tematică erotică, **muza** rămânând adevărata și singura iubire.

Poetul percepe **lumea ca teatru**, idee evidențiată și-ntr-unul dintre aforismele sale: *Viața noastră e un simplu carnaval la care n-au ce căuta cei ce nu știu să poarte mască*.

Mihai Codreanu cultivă **sonetul ocazional**, urmând lui Gheorghe Asachi și lui Iancu Văcărescu. Reprezentative în acest sens sunt: *La moartea lui Nietzsche, Lui Catulle Mendes, Statuii lui Eminescu*. (Neridicată încă, la un sfert de veac după moarte), *La moartea lui Hérédia, Lui Eminescu, Stejarul, Omagiu*, (dedicate lui Sadoveanu), *Sonetul cântă* (1957, dedicat memoriei lui Ibrăileanu).

⁷ G. Ibrăileanu, *Mihai Codreanu. Statui și Cântecul Deșertăciunii, Scriitori români și străini*, Editura Viața Românească, Iași, 1926, p. 103

Sonetul

Sonetul s-a născut în adâncul limbii italiene, prin trubadurii Iacopo da Lentini și Pier delle Vigne. Relația dintre sonetul literar și muzică este una deosebit de interesantă, spre deosebire de alte tipuri de poezii. Specia s-a impus în Evul Mediu și a atins punctul culminant în perioada Renașterii.

Sonetul este un poem fix, compus din 14 versuri împărțite în 4 strofe, primele două de câte patru versuri (catrene), iar ultimele două din 3 versuri (terține). Cea mai nouă ipoteză afirmă că părintele sonetului este poetul Iacopo de Lentini, care a trăit în secolul al XIII-lea și care făcea parte din Școala siciliană.

Termenul de *sonet* provine din limba franceză, *sonnet*, sau italiană, *sonetto*, care, prin traducere, înseamnă *ton mic* (conform lat. *Sonare = a suna*). Unii afirmă că, inițial, în provensală, *sonnet* denumea un text recitat sau cântat cu acompaniament instrumental.

Specia s-a impus în Evul Mediu și a atins punctul culminant în Renaștere, oficierea sonetelor fiind săvârșită de personalități cu înclinări diverse: poeți, filosofi, pictori, muzicieni, savanți, capete încoronate. În Italia sonetul a devenit o atracție pentru Dante, Petrarca, Tasso, Leonardo da Vinci (cu un singur sonet pe o pictură), Ariosto, Michelangelo Buonarroti (sculptor), iar în Germania de Johan Wolfgang von Goethe, August von Platen, Martin Opitz. În Franța a fost cultivat de Gautier, Charles Baudelaire (pictor), Paul Valéry. De asemenea, englezii Th. Wyatt, E. Spencer, Shakespeare (autorul a 154 de sonete) și spaniolii J. B. Almogaver, Cervantes, Gongora au ales să se exprime în sonete.

În literatura română sonetul constituie o apariție târzie și a fost introdus de Gheorghe Asachi, renumit pentru interesul său arătat culturii și literaturii italiene. Alți reprezentanți români care au considerat că li se potrivește această poezie cu formă fixă sunt: Iancu Văcărescu, Eliade, mai ales Eminescu, Macedonski, Traian Demetrescu, D. Anghel, Cincinat Pavelescu, Mihai Codreanu, Victor Eftimiu, Vasile Voiculescu.

Gheorghe Asachi este considerat întâiul sonetist român. Dacă Eminescu a îmbogățit poezia noastră cu creații fără egal, prin Codreanu sonetul românesc primește noi străluciri evidențiate și de exegeți de-a lungul timpului.

Pe urmele lui Mihai Codreanu...

Lirica lui Codreanu în conștiința criticii

*Dacă sonetul n-ar fi existat,
Mihai Codreanu l-ar fi inventat
ca să se poată exprima.
(Al. Philippide)*

Transformând tulburările care l-au frământat în veritabile sonete, Codreanu rămâne, prin toate însușirile sale artistice, un *poet original* în literatura română și o unitate indispensabilă tezaurului nostru literar... *Dacă d. Codreanu n-ar fi existat, literatura română ar fi mai puțin diversă.*⁸

Codreanu nu poate fi încadrat într-un anumit curent literar așa cum însuși mărturisește în *Sonetul unui critic* din volumul *Statui* (1914) și care constituie crezul său poetic, adresat în special criticului:

*Nu țin de nicio școală literară
Nici nu imit, nici n-am imitatori,
Stau singuratic printre visători
Păstrându-mi strict ținuta-mi solitară.*

Cuvintele sale rivalizează marmurei care, *sculptate* prin neobositul său talent, devin *statui*:

*Statui aș vrea sonetele să-i fie
Că nu le-a scris cu pana pe hârtie
Ci le-a sculptat în marmură cu dalta.*

Poetul a ales să se exprime prin intermediul glaciului sonet căruia i-a conferit noi străluciri, ceea ce l-a determinat pe Alexandru Philippide să afirme: *Dacă sonetul n-ar fi existat, Mihai Codreanu l-ar fi inventat ca să se poată exprima.*⁹

⁸ Garabet Ibrăileanu, *Mihai Codreanu. Statui și cântecul deșertăciunii, Scriitori români și străini*, Editura Viața Românească, Iași, p.102

⁹ Al. Philippide, *Mihai Codreanu, Adevărul literar și artistic*, X, 582,31 ianuarie 1932, p.3

Pe urmele lui Mihai Codreanu...

Din filosofia nimicului...

Aforisme

Studiile anunțate de Mihai Codreanu la finalul *Diafanelor*, care ar fi trebuit să poarte titlul de *Filosofia nimicului*, au devenit, cu timpul, aforisme și comentarii, fiind publicate în ziarele ieșene *Opinia*, *Evenimentul* și în *Adevărul* din București.

Cultivarea aforismelor este un ecou al structurii sale reflexive.

Multe dintre cugetările sale se regăsesc integrate și în sonete.

Iubirea este o primăvară din care trebuie să stârnești multe omizi, ca să poți culege-n toamnă frumoase fructe. Dar ce păcat, poete, stârpind omizile îți stârpești în mai trandafirii tăi... de fluturi.

Niciodată Dumnezeu n-a vrut să se coboare până la om, dar omul a vrut întotdeauna să se-nalțe până la Dumnezeu. Oare se va ține socoteală vreodată de avântul acesta?

Când minciuna a venit întâi și-ntâi pe pământ, a prânzit c-un gazetar și-a fost poftită-n gazdă la un avocat.

România a avut noroc că Eminescu s-a născut în ea, dar Eminescu n-a avut noroc că s-a născut în România.

Ne umplem viața cu ... deșertăciune.

Dacă albina ar ști pentru ce face mierea, poate nu ar mai face-o așa de dulce.

Când privești în sufletul tău, dă-ți seama că citești într-o carte în care mii de ani și-au scris enigmatica lor poveste și nu te mira de nu poți citi toată încâlcita carte, nici nu poți înțelege multe din câte citești în ea.

Lumina ne-a fost dată să vedem mai bine... întunericul.

Poeții sunt ca șerpii: se urcă pe înălțimi amețitoare, deși nu au aripi.

S-a spus întotdeauna că mode e o nebunie, dar în secolul nostru nebunia e la modă.

Sunt oameni prezenți chiar când sunt absenți; și sunt oameni absenți, chiar când sunt prezenți.

Cu o inimă plină poți umple un pahar gol, dar cu un pahar plin nu poți umple niciodată o inimă deșartă.

Pe urmele lui Mihai Codreanu...

Cu cât te-ai coborî în adâncurile creierului tău, cu atât mai mult riști să te afunzi în ... șira spinării.

Cum e oare mai corect să spunem: privighetoarea cântă-n noaptea de primăvară, ori noaptea de vară cântă-n privighetoare?

Cândva Dumnezeu meu era prietenia, nu e de mirare că azi am devenit ateu.

Viața noastră e un simplu carnaval la care n-au ce căuta cei care nu știu să poarte mască.

Cine-și cugetă prea mult sentimentele sfârșește prin a-și sentimentaliza cugetările.

**
Poți arde adevărul în foc, el renaște
ca Phoenixul din propria lui cenușă.*

() Cine și cugetă prea mult sentimentele,
sfârșește prin a-și sentimentaliza cugetările.*

*Lumina ne-a fost dată ca să vedem mai
bine... înăuntru.*

Poezii

Simbolism de toamnă

Ascultă glasul frunzelor bronzate,
Când asprul vânt de toamnă le frământă
E un suspin metalic ce-nspăimântă,
Pornit din mii de strune descordate.

Foşnesc prin goluri game variate
Şi-n nesfârşite şuiერი s-avântă:
Vioare, flaute şi harfe cântă
Stridente psalmodii destrăbălate...

Ascultă glasul frunzelor pălite,
Când gem de vântul toamnei biciuite
Şi cad... şi mor, îngălbenind cărarea...

E comedie plânsul lor şi-i dramă:
Iar dacă vrei să-ţi înţelegi chemarea,
Ascultă glasul frunzelor de-aramă...

Statui – 1914

Testamentul unui poet necunoscut

Las florilor iubirea mea, ca-n ele
În toată primăvara să-nflorească
Iar dorul, vântul să mi-l stăpânească
Şi să mi-l spună nopţilor, cu stele...

Las setea mea de-azur la rândunele;
Avântul, vulturii mi-l moştenească;
Revolta-mi, fulgerele s-o-mpărţască;
Izvoarelor las cântecele mele!

Durerea visurilor necântate,
O las întreagă mării sbuciumate,
Ca-n ea să-şi întrupeze zguduirea...

Şi mor, gemând că n-am putut pe lume
Să cuceresc din clipa-mi nemurirea
Şi-aceluia ce-am fost să-i las un nume...

Statui, 1914

Poem liric

Lirismul meu e stăpânit şi rece:
Nici un surâs măcar nu vă cerşeşte...
Şi-adeseori în drum de vă-ntâlneşte,
Nepăsător pe-alătura vă trece.

Dar tot ce-n mine-atuncea se petrece,
Pe voi, frumoaso, vă sărbătoreşte;
Iar dacă ochiul meu nu vă priveşte,
E că se teme-n jos să nu se plece.

Lirismul meu pe suflet stă să-mi cadă
Cu sclipituri sălbatic de spadă,
Prezenta voastră când îl fascinează...

Iar de-aţi trecut... cu fruntea abătută,
Într-un sonet umil îngenunchează
Şi urma voastră, doamnă, v-o sărută...

Statui, 1914

Decor simbolic Criticului

Ascultă-mi cântecul: E o poveste
Şoptită Lunei de-un izvor sălbatic
Care-şi îneacă plânsul singuratic
În valuri reci ca rândurile-aceste.

Pe urmele lui Mihai Codreanu...

Doar de-l asculți mai bine, prinzi de veste
Că freamătul izvorului lunatic
Ascunde sub cenușa lui jărat,ic,
Deși cu gheața glasul parcă-i este...

El poartă-n vers metalice ecouri
Sorbite din libațiuni de nouri,
Pe care le-a făcut în vârf de munte...

...Și cade-n văi cu ritmice meandre,
Ca o cascadă peste-a cărei frunte
S-aprind în noapte mii de policandre...

Statui, 1914

Somnul rozelor

Dorm trandafirii, dorm...
O violină îngână dulci preludii de iubire;
Iar noaptea- și țese negura subțire,
Pe care-o argintează luna plină.

Din înstelarea cerului senină
Cad stropi de diamante-n licărire
Și trec prin crengi în aurite fire
Ce pe cărări fac pete de rugină.

Îți pare noaptea ca din crini sculptată,
Atât de fină e și de curată
Aroma ce din sânu-i se ridică!...

Dorm trandafirii, dorm... pe când zefirii
Adie-ncet, încetinel, cu frică,
Din somn să nu-mi trezească trandafirii.

Statui, 1914

Moartea anahoretului

Călugărul bătrân cu vechi metanii
Pe-un jâlț străvechi ades încremenește

Și, numărând mărgелеle, gândește
Că boabele pe sfoară curg ca anii.

Din rostul înțeleptelor citanii,
El a-nvățat că totul se sfârșește,
Că fierul chiar, cu vremea, ruginește
Și că se pleacă Morții chiar Titanii.

Hai... una, două, șapte, nouă, zece...
Și nouăzeci... și tot șiragul trece...
Și-ncepe de la capăt iar șiragul.

Sunt anii lui. În mână bine-i strânge;
Dar, ațipind, îi scapă și se strânge.
-Vorbiți încetișor, că doarme magul.

Statui, 1914

Moartea crinului

L-am urmărit cu ochi cercetători,
Murind încet petală cu petală;
Cu, tristă, frumusețea lui finală,
Ce multe spune crinul uneori !

În poezia morții unei flori
Suspină parcă stingerea totală...
Și-așa mereu, în ordine fatală,
Apusuri negre cad din albii zori.

O clipă doar mi-a parfumat salonul, -
Dar cărei glorie, dăruiește zvonul
Mai mult decât o clipă pe Pământ?...

Apoi s-a stins, sărmanul crin, cu-ncetul,
Dar cine-a cunoscut eternul cânt,
Pe care, pentru veci, l-a scris poetul?...

Cântecul deșertăciunii, 1921

Pe urmele lui Mihai Codreanu...

Statuii lui Eminescu

În sufletul adânc răsună
Cântarea ta măreață și duioasă;
Ea-i diadema cea mai luminoasă,
Ce neamul tău pe frunte va s-o pună.

...Și va-nfrunta a timpului furtună
Și-n veacuri va străbate glorioasă,
Deci e-ntruparea ta cea mai frumoasă
Și-ți este cea mai nobilă cunună.

Nu-ți trebuie statui, nici osanale,
Căci versul tău cel ferecat în zale
Mai tare-i decât bronzul și granitul ...

El e statuia vie-a-ntregii nații
Și marmora-i dura-va-n nesfârșitul
Atâtor viitoare generații !

Statui – Anotimpuri, 1914

Lui Eminescu

La jumătate de veac după moarte

„ [...] o duc într-o muncă zadarnică [...] ”
„ [...] n-am liniște, n-am repaosul senin, de care
aș avea atâta trebuință pentru ca să mai pot lucra [...] ”
„ [...] un asemenea repaos nu-l pot avea nicăieri și la nimeni [...] ”
M. Eminescu (Fragmente dintr-o scrisoare din 1882)

Te-ai înălțat vertiginos, zburând
Acolo unde pe-nălțimi supreme
Să te urmeze - avântul meu se teme
De suferința marelui tău gând.

Cu tine nici destinul n-a fost blând,
Nici oamenii nu te-au cruțat... și geme
În plânsul tău blazonul unei steme
Ce-ți arse sufletul, iluminând.

Acum. Târziu, când țara te salută,
Suspîn cu teiul de pe groapa- ți mută
Muștrări amare pentru neamul tău.

Și-și spun, îndoliindu- mi azi sonetul,
Că- i greu să ierți cât a greșit de rău
Că și-a înmormântat de viu poetul.

Statui, sonete și evadări din sonet, 1934

Sonetul unui octogenar

*În numele sfântului,
Taci, s-auzi cum latră
Cățelul pământului
Sub crucea de piatră.
Eminescu Strigoii*

Eu m-am luptat pe rând cu opt decenii;
n-a fost ușor, dar tot le-am dovedit...
...Și-acum, octogenar, privesc uimit
Trecutul plin de fumurii vedenii.

Mi-s anii grei la glezne ca buștenii;
De cale lungă pasul mi-i trudit;
Iar steaua mea, trecând spre asfințit,
Îmi stoarce-o lacrimă din colțul genei.

Mă reculeg și cumpănesc apoi
Cum toate vremea clipele din noi
Și cum tot ea pe urmă le destramă;

Iar pentru a-și juca eternul rol,
Cu bunătatea ei Natura-mamă
Ne sfarmă lanțul și ne cerne-n gol.
Sonete, 1957

Orbul

Sub un copac de nuc, bătrânul orb
Stă-n asfințitul soarelui de vară;
Viața lui, nici dulce, nici amară,
I se destramă-n clipe ce-l absorb.

Pe urmele lui Mihai Codreanu...

Tresare: Aspru croncănit de corb
S-a-nfipt în mintea lui octogenară:
E gândul că-n curând va să dispară
În negre valuri de neant ce-l sorb.

Lumină n-a văzut de multă vreme,
Dar de-ntunericul etern se teme
Ca de o vâltoare ce l-ar înghiți...

Și-atuncea ochii îndreptând spre soare,
Deși nu-l vede, parcă l-ar privi
Acum și-n veci prin bezna viitoare.

Sonete, 1957

Pe glob

Bătrânii spun că apa trece
Și spun că pietrele rămân;
Dar jocul altfel se petrece
Pe scoarța globului bătrân:

Că piatra, cât ar fi de tare,
Se macină și trece stând;
Iar peste trista măcinare
Doar apele rămân, curgând...

Din periodice

Cântecul deșertăciunii

Sonetul meu acesta e suspin
Pornit din frământări de suflet crunte;
E piatra lui Sisif, din vârful de munte
Rostogolită veșnic spre declin.

E dorul de-a zbura către senin,
Nesusținut de-aripile-mi mărunte;
E spasmul valului de-a vrea să-nfrunte
Zăgazul propriului său destin.

Nu mi-am putut îndeplini chemarea,
Precum nemărginirea sa nici Marea
Nu-și poate trece peste țărma ei.

Dar chinuit de visul meu de artă,
Ca cel mai umilit dintre pigmei,
Reîncep mereu cântarea mea deșartă.

Cântecul deșertăciunii, 1921

Unui critic

Nu ții de nicio școală literară;
Nici nu imit, nici n-am imitatori.
Stau singuratic printre visători,
Păstrându-mi strict ținuta solitară.

Din câte tulburări mă frământară,
Sonete-nfiripat-am uneori,
Cum din țărână se-nfiripă flori
Prin largă binefacere solară.

De-i poezie-n parcul meu, nu știu;
Am vrut atât: Să-mi fie verbul viu
Și să-l înalț în limpede-atmosferă.

Cât despre critic, zică tot ce-o vrea...
Când eu cioplesc granit în carieră,
El bate-n toba lui cu truda mea.

Sonete, 1957

Bibliografie

I. Opera scriitorului

A. Volume

- Codreanu, Mihai, *Scrieri*, Ediție de Constantin Ciopraga și Ilie Dan, Editura pentru Literatură, București, 1968-1969.
- Codreanu, Mihai, *Sonete*, București, Albatros, 1971.
- Codreanu, Mihai, *Sonete și aforisme*, Ediție îngrijită și prefațată de Ion Arhip, Editura Junimea, Iași, 1982.
- Codreanu, Mihai, *Piramida leilor*, Ediție îngrijită de Horia Zilieru, prefațată de Daniel Corbu, Editura Princeps Edit, Iași, 2009.

B. Articole

- *Amintirile unui vechi profesor*, *Teatrul*, II, 1 ianuarie 1957, p. 31-38.

II. Referințe despre operă și scriitor

A. Volume

- Ciopraga, Constantin, *Sonetistul Mihai Codreanu*, în *Portrete și reflecții literare*, Editura pentru literatură, Iași, 1967, p. 129-144
- Ibrăileanu, Garabet, *M. Codreanu, Statui si Cântecul deșertăciunii*, Scriitori români si străini, Iași, Ed. Viața Românească, 1926, p. 98-104.

B. În periodice

- Dornea, Valer, *Poetul Mihai Codreanu, Foi de album, Adevărul literar și artistic*, XIV, 782, 1 decembrie 1935, p. 1,2.
- Ibrăileanu, G., *M. Codreanu, Statui și Cântecul deșertăciunii, Viața Românească*, XIII, 12, 1921, p.419-426
- Philippide, Al., *Mihai Codreanu, Adevărul literar și artistic*, X, 582, 31 ianuarie 1932, p.3.
- Popa, Victor I., *Mihai Codreanu, profesorul meu...*, *Vremea*, XIII, 601, 18 mai 1941, p.9.

The background is a solid light purple color. It is decorated with intricate black and white line art. This includes swirling vines, various flower shapes (some with many petals, some simple), and small star-like motifs scattered throughout. The patterns are more dense on the right side and bottom of the page.

Document realizat de:

Coordonatorul proiectului -

Prof. Mihaela Burlea

Tehnoredactare:

Prof. Mihaela Burlea